

Húsvét 4. vasárnapja

ApCsel 13,14.43-52

„A pogányok világosságává tettelek“

Ők Pergén keresztül eljutottak a pizidiai Antióchiába. Itt egy szombaton bementek a zsinagógába és leültek. ... Sőt amikor a gyülekezet szétszlott, a zsidók és az istenfélő jövevények közül sokan a nyomukba szegődtek Pálnak és Barnabásnak. Ezeket arra biztatták, hogy tartsanak ki az Isten kegyelmében. A következő szombaton csaknem az egész város összegyűlt, hogy hallja az Isten szavát. Amikor a zsidók meglátták a nagy tömeget, irigység fogta el őket, s rágalmakat szórva próbálták Pál szavait meghazudtolni. De Pál és Barnabás bátran megfeleltek nekik: „Először nektek kellett volna hirdetniük az Isten szavát. De mert visszautasítottátok és méltatlannak ítéltétek magatokat az örök életre, most a pogányokhoz fordulunk. Ezt a parancsot adta nekiünk az Úr: A pogányok világosságává tettelek, hogy üdvösségük légy egészen a föld végső határáig.” Amikor a pogányok ezt meghallották, örültek, és magasztalták az Isten szavát, s hittek is mind, akik az örök életre voltak rendelve. Elterjedt az Úr szava az egész környéken. A zsidók azonban felbujtották az előkelő vallásos asszonyokat meg a város tekintélyesebb férfait, és üldözést szítva Pál és Barnabás ellen, elűzték őket a vidékről. Ők lerázták – ellenük bizonyosságul – lábukról a port, és Ikóniumba mentek. A tanítványokat eltöltötte az öröm és a Szentlélek.

Pál igehirdetői gyakorlata az volt, hogy minden új városban, ahol ez lehetséges volt, előbb a zsinagógában kezdte működését, és csak amikor ott elutasították, akkor fordult a pogányokhoz. Pál teoretikusan is hangsúlyozza, hogy előbb a zsidóknak, aztán a pogányoknak hirdeti Isten igéjét. Pál hallgatósága ebben az elbeszélésben jól elkülöníthető csoportokra oszlik. A zsidók, a zsinagóga látogatói, a prozeliták és a pogányok. Egy elmélet szerint Pál – megtérése előtt – a prozelitizmus jelenségének fokozásában volt érdekelt. Vagyis a diaszpóra zsidóságban igyekezett minél több pogányt megnyerni a zsidó vallás követőjének. A zsidó vallás eredetileg nem térítő vallás, de a Kr. u. I. századból tudunk intenzív térítésekről. Úgy tűnik, hogy Pál konfliktusa a zsidókkal abból adódik, hogy nagy hatása volt korábban is a pogányokra, de megtérése után ezeket a zsinagógából kivezette a keresztény egyházba. Ezt a tettet a zsinagógák követői soha nem bocsátották meg neki. Jelen

esetben is nagy hatással van a prozelitákra, akiket az ApCsel következetesen „istenfélők”-nek nevez. Talán ezek többen is vannak és jobban is lelkesednek Pálért, ezért a zsidók irigykedni kezdenek. Amikor pedig a prozelitákkal együtt eltávozik a zsinagógából, és a pogányokhoz fordul, kitor a háború. Felhasználva a gazdasági és politikai vezetőkhöz fűződő kapcsolataikat elérik, hogy Pálnak el kelljen hagynia a várost. Ez az eset éppen a pizidiai Antióchiában történik, de számos alkalommal hasonló folyamat zajlik le. A zsinagóga vezetőit mindig a féltékenység motiválja. A tömegekre nem tudnak olyan hatást gyakorolni, mint Pál.

Pál misszióját viszont nem a féltékenység, sőt nem is az ellenségeskedés szítása vezeti, hanem a pogányok elvezetése az üdvösségre. A konfliktus résztvevőit tehát más eszmék és viselkedési módok motiválják. Az egyébként a prozeliták felé feltűnően nyitott zsinagóga Pál hatására bezárkózik. Hogy a zsidóság pontosan mikor váltott, és az első századi nyitottsága után hogyan vált bezárkózottá, gyanakvó közösséggé, azt nehéz megmondani. Mindenesetre a kereszténység megjelenése, illetve a jeruzsálemi templom lerombolása együttesen váltotta ki ezt a fordulatot. A hagyomány merev őrzése érdekében lemondtak az új vallás iránti pozitív érdeklődésről, és ez így is maradt évszázadokon keresztül.

Pál működése nemcsak a misszió fogadtatása szempontjából meghatározó, hanem döntést is követel: a hagyományőrzés vagy a hagyomány újraértelmezésének összefüggésében is. A keresztények nyitottak a tömegek, népek, nyelvek, kultúrák felé, a zsidók pedig bezárkóztak az identitásuk elvesztésétől félve. Ez a folyamat végül is a két vallás elkülönüléséhez vezetett, de a későbbiekben e jelenség a kereszténység történetében is állandóan ismétlődő konfliktus lesz.

Őrizzük a hagyományunkat, liturgiánkat, öltözetünket, liturgikus nyelvünket, teológiai definícióinkat, vagy értelmezzük át? Ki fogja megmondani azt, hogy az átértelmezés már nem szakítás a hagyományokkal? A keresztény egyházban az őrzés és az átértelmezés folyamatát a pápa és a zsinatok határozzák meg. Ennek ellenére állandó probléma marad.